

A MAGYAR HIRADÁSTECHNIKA ÉVSZÁZADA

(könyvismertetés)

A Híradástechnikai Tudományos Egyesület kiadásában megjelent reprezentatív kiállítás, 265 szövegoldalból és 96 nem számozott képalaptól álló könyv, mely 24 szerző és 15 lektor munkájával jött létre, kb. az 1867. évi kiegyezéstől 1978-ig tekintti át a magyar híradástechnika történetét. A kiegyezés előtt Bécs volt a magyar távközlési hálózat középpontja, így a magyar híradástechnika kezdeti időpontjának helyesen tekinthetjük a kiegyezés évét, amikor is a magyar kormány egyik első tevékenysége volt a táviróhálózat átvétele, sőt még ugyanabban az évben helyzeték üzembe Budapest–Wien között és nem sokkal később Budapest és Temesvár között az első Hughes rendszerű betűnyomó távirókészülékeket. Már 1868-ban Magyarországra települt Weyrich Ágost és 1872-ben Weimer Vilmos, ez a két osztrák műszerész kezdte meg hazánkban a távirókészülékek javítását, majd gyártását. Szerény műhelyük volt a hazai híradástechnikai ipar kezdete.

A könyvben tárgyalt utolsó esemény a magyar híradástechnikai ipar 1978. márciusi bemutatkozása bécsi Hotel Intercontinental Vienna helyiségében.

A mű 21 fejezetre tagolódik. Az I. fejezet a kezdeti időszak általános ipari fejlődését mutatja be 1900-ig, ami a keletkező híradástechnikai ipar bázisául is szolgál. A II-től VII. fejezetek még szakterületre bontás nélkül tárgyalják a Magyar Posta kezében összpontosuló hírhálózat kiépülését és a híradástechnikai iparnak a kezdeti kisipari műhelyekből gyáriparrá fejlődését 1950-ig. A VIII-tól XV-ig már egy-egy külön fejezet foglalkozik a telefonkészülékek, a vezetékes átviteltechnika, a híradástechnikai kábelek, a távirószolgálat és berendezések, a vezetékes nélküli átviteltechnika, a vezetékes és vezetékes nélküli hálózat, a rádió, televízió, műsorszórás és az ezekkel kapcsolatos ipari háttér, az ún. kommersziális (helyesen közönséghasználatú) berendezések és ezek szervizének fejlődésével. A XVI-tól XIX. fejezetek tárgya a rádióamatőr-mozgalom, az elektroakusztikai ipar, az elektronikai alkatrészek gyártása és a híradástechnikai műszerek. Az egyes fejezeteken belül a tárgyalás nagyjából az időrendet követi és — ahol áttekinthetőség szempontjából célszerű — gyártó bázisok szerint bontott. A XX. fejezet az oktatásának, a XXI. fejezet az ipari kiállításokon és vásárokon való részvételünknek van szánva.

Az erősen szerteágazó anyag ilyen tagolása megkönnyíti a tájékoztatót; természetesen nem volt elkerülhető egyik-másik eseménynek több fejezetben való említése.

A mű főszerkesztője, Dr. Vajda Endre, éveken át volt a Postamúzeum vezetője, így számos történelmi értékű, irodalmi forrás és műszaki tárgy állott rendelkezésére, ezek közül néhánynak fényképe a képek között található.

A szerzők és lektorok közül néhányan már az első világháborút követlenül követően dolgoztak a híradástechnika területén, és személyesen ismerték a híradástechnika hőskorának (XIX. század vége, XX. század eleje) úttörőit. Így a könyv át tudott menteni számos, dokumentumokban hiányosan rögzített eseményt, melyek már ma, vagy néhány éven belül veszendőbe mentek volna. Ma már sokak szá-

mára történelem a felszabadulás utáni újjáépítés és a fejlett külföldhöz való felsorakozás korszaka. Ennek az időszaknak erőfeszítéseit a VI. és VII. fejezetek a pionírmunkában annak idején részt vett szerzők elmondásában szemléletesen mutatják.

A könyv bemutatja számos jelenleg működő híradástechnikai vállalatunk keletkezését. A nagyvállalatok egy részének (EIVRT, TRT, BHG) keletkezése a múlt századra nyúlik vissza, mások (pl. Orion, BRG) századunk első felében jöttek létre, végül sok vállalatot (pl. HTV, BEAG, FMV, Videoton) és a két ipari kutatóintézetet (TKI és HIKI) már a szocialista gazdasági rendszer hívott életre, részben meglévő bázisok összevonásával.

A XX. fejezet mintegy 20 oldalon foglalkozik az egyetemi és közép-fokú oktatással, valamint szakmunkásképzéssel, és a Magyar Posta, a MTESZ, a HTE, a GTE által szervezett tanfolyamokkal. Kellő részletességgel kerül ismertetésre a Kandó Kálmán Villamosipari Műszaki Főiskola és a győri Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola, ez utóbbiba 1971 szeptemberétől a felsőfokú híradástechnikai technikumok, mint annak tagozatai, beolvadtak. Az egyéb oktatási formák között szerepel magyar szakembereknek exportunkkal kapcsolatos külföldi oktató tevékenysége, továbbá a különféle vállalatokon belüli — gyakran nem intézményes — továbbképzés.

A könyv szerzteágazó anyagában való eligazodást nagyon megkönnyítette volna egy időrendi táblázat, mely csak a fontosabb eseményeket tartalmazná, valamint egy részletes betűrendes tárgy- és névmutató. Előnyös lett volna a képanyagot szorosabban kapcsolni a szöveghez; az ábrák nincsenek számozva és a szöveg nem hivatkozik rájuk, az ábrák nem mindig találhatók a vonatkozó szövegrész közelében. Általában a képanyag minősége kifogásolható több helyen.

Sajnálatos módon az események sorából hiányzik az 1938–1944. időszakra való utalás, és e tény a történelmi hitelesség rovására megy.

Kívánatos lett volna az egyes fejezetek végén a forrásmunkák és azok hozzáférhetőségi helyének felsorolása.

Az egyes fejezetek cikk-ként is felfoghatók és így a mű olvasmányos cikkek gyűjteménye is lehetne. Valószínű, hogy ennek tudható be az egyes fejezetek egymáshoz viszonyított heterogén volta, illetve a terjedelemben mutatkozó egyenlőtlenség.

Hiányolható a bevezető szöveg hiánya és ezért az előbbieken is felhozottak magyarázatot nyerhettek volna.

A szép kiállítású, nagy gonddal készült könyvnek minden híradástechnikával kapcsolatos intézményünk, gyárunk, üzemeltető vállalatunk, oktatási intézményünk könyvtárában meg kell találnia helyét, hogy a ma dolgozó szakemberek a híradástechnikai szakma hazai történetébe betekintést nyerhessenek.

Köszönettel tartozunk szerzőknek, szerkesztőknek, lektoroknak és nem utolsósorban a főszerkesztőnek, hogy a magyar híradástechnika történelmi múltját átmentették a jelen- és utókornak.

Köszönet a MTESZ Nyomdának a nagyon szép és gondos munkáért.

(—y—s)